

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІ

**ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ ЖӘНЕ КРИМИНАЛИСТИКА
КАФЕДРАСЫ**

**Семинарлық сабақтарды жүргізуге
арналған**

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

Қылмыстық іс жүргізу құқығы (жалпы және ерекше бөлім) «БВ04205-Құқықтану»

АЛМАТЫ, 2024

Әдістемелік нұсқаулықтар қылмыстық құқық, қылмыстық іс жүргізу және криминалистика кафедрасының оқытушысы Г.Н.Мухамадиевамен дайындалған.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің Ғылыми кеңесімен ұсынылған және бекітілген.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің Семинарлық сабақтарды жүргізуге арналған ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР
Қылмыстық іс жүргізу құқығы (жалпы және ерекше бөлім) «6В04205-Құқықтану»

1. Жалпы ережелер

«Құқықтану» ББ бойынша оқып жатқан студенттердің оқу нысанының бір түрі болып семинарлық сабақтар танылады. Ұсынылып жатқан жалпы ережелер тек қана ұсынушылық сипатқа ие.

Тәжірибелік сабақтар оқу үдерісінің қажетті элементі болып табылады. Тәжірибелік сабақтардың мақсаты – дәрістен алған білімді тереңдету, ұлғайту, кәсіби маңызды білім мен машықты қалыптастыру. Тәжірибелік сабақтар студенттерге заңи терминологияны меңгеруге, сөйлеу мәдениетін және кәсіби ойлау қабілетін дамытуға көмектесіп, оралымды екі жақты байланыстың құралы болып табылады.

Студенттер тәжірибелік сабақтарда нақты жағдайларға құқықтық нормаларды қолдану, нормативтік құжаттарды түсіндіру, көптеген құқықтық актілердің ішінен тиісті нормаларды таңдап алу машығына, өзінің даралығын, ойлау дербестігін, өз пікірін аяғына дейін ұстану қабілетіне ие болады.

Тәжірибелік сабақтардың құрылымы келесі элементтерді қамтиды: ұйымдастырушылық кезең (оқытушы студенттермен сәлемдесіп, журналда сабаққа келмеген студенттерді белгілейді, студенттердің сабаққа дайындығын анықтап, сабақтың тақырыбы мен жоспарын жариялайды); материал бойынша студенттердің сұраққа жауабын тыңдайды; негізгі бөлім (теориялық сұрақтарды талдау және есептерді шығару); сабақты қорытындылау (оқытушы бүкіл топтың жұмысын бағалап, бағаларды жариялап, түсінедіреді, нақты студенттердің жауаптарындағы жетістіктер мен жіберілген кемшіліктерді көрсетіп, келесі сабаққа тапсырма береді). Тәжірибелік сабақтардың негізгі бөлімі теориялық сұрақтарды есептерді шешумен оралымды үйлестіруге арналуы керек, уақыттың елеулі бөлігі есептерді шешуге жіберіліп, 50 минуттық сабақ барысында теориялық сұрақтарды талдауға 10-15 минут уақыттың жұмсалыуы ұсынылады. Теориялық сұрақтарды талдау әртүрлі: студенттердің баяндамалары, есептерді шешу, теориялық семинар жүргізілуі мүмкін.

Оқытушы студенттерге баяндаманың қандай талаптарға сәйкес келуі қажет екендігін түсіндіруі қажет. Баяндаманың тақырыбын белгіліген соң, жұмыста пайдаланылған авторларды атап, баяндаманың жоспарын және баяндама бойынша тиісті сұрақтарды қайнар көздерге сілтеме, авторлардың пікірін келтіре отырып, мүмкіндігінше өз пікірін білдіре отырып жан-жақты түрде баяндау қажет.

Есептерді шешу, қойылған сұрақтарға толық жауап беру түрінде жазбаша нысанда студенттердің дәптерлерінде болуы қажет. Есепте берілген әрбір оқиға, жағдай олармен байланысты сұрақтарды заңи бағалауды талап етеді. Әр сұраққа заң нормаларына сілтеме жасай отырып, нақты жауап берілуі (иә, жоқ) керек. Студент тиісті норманы қалай қолданғанын, сәйкес жағдайларда ҚР Жоғарғы сотының нормативтік қаулыларына, ғылыми түсіндірулерге сілтеме жасай отырып көрсетуі қажет. Осы әдіснаманы меңгерген студент кәсіби міндеттерді тиімді шешуге байланысты тәжірибелік машыққа ие болады.

Семинар (лат. *seminarium* – рассадник, көшет) – жетекшінің тапсырмасы бойынша жекелеген сұрақтар, проблемаларды баяндама немесе бірігіп талқылау түрінде студенттердің өз бетінше зерделеуіне негізделген, оқу үдерісінің нысаны. Тәжірибелік сабақтарға қарағанда семинар теориялық сипатқа ие және белгілі бір пәнде терең бағытталған. Семинар сабақтары оқытушыларды оқу-танымдық қызмет барысында дербестік танытуға бағыттай отырып, білімді нығайтуға көмектеседі. Семинар барысында қайнар көздермен, қосымша әдебиеттермен, құжаттармен жұмыс нәтижесінде алынған білім жүйеленеді, тереңдетіледі, қадағаланады. Семинар сабақтарының басты мақсаты – студенттерді зерттелінетін салалардың ерекшелігіне қарай, теориялық білімді пайдалану дағдылары мен машықтарына ие болу мүмкіндігімен қамтамасыз ету.

Негізгі мақсаттық бағытына байланысты семинардың үш типін ажыратамыз:

1) белгілі бір оқу курсы терең зерттеуге арналған, осы курстың материалымен тақырыптық байланысты семинар;

2) әдіснамалық тұрғыдан маңызды курстың немесе белгілі бір тақырыпты негізді түрде дайындауға арналған семинар;

3) арнайы семинарға ұласуы мүмкін, жекелеген өзекті мәселелерді ғылыми өңдеуге арналған зерттеу типіндегі семинар.

Арнайы семинар белгілі ғалымның жетекшілігімен белгілі бір проблемаға байланысты жас зерттеушілердің қарым-қатынасының мектебін білдіреді. Тәжірибелі жетекші ғылыми шығармашылықтың ауа-райын қалыптастырып, студенттерді ұжымдық ойлау қызметіне бағдарлап, зерттеу жұмысының тиімді әдістерін пайдаланады. Қорытынды сабақта оқытушы студенттік ғылыми жұмыстарға толыққанды шолу жасап, қорытындылайды, қарастырылған проблемалардың ары қарата зерттелу мүмкіндіктерін аша отырып, қызығушылық білдірген студенттердің осы проблемаларды зерттеуге қатысу мүмкіндіктерін түсіндіреді.

Семинар сабақтары дәріс сабақтарымен тығыз байланысты, дегенмен де семинардың оқу материалы дәріс материалың қайталамайды. Оқытушының жетекшілік рөлі оқу жұмысын тиянақты жоспарлаудан, маңызды сұрақтарды семинарда талдауға бөліп шығарудан, дербес дайындалу үшін әдебиеттерді таңдаудан, талқылау үдерісіне басшылық жасаудан көрінеді.

Жүргізу әдісіне байланысты семинар келесі түрлерге бөлінеді.

Семинар-сұхбат семинар жоспарындағы барлық сұрақтар бойынша бүкіл студенттердің сабаққа дайындалуын білдіріп, тақырыпты белсенді талқылауға студенттердің елеулі бөлігінің тартылуын

білдіреді. Оқытушының қысқаша баяндамасынан кейін, жоспардағы нақты сұрақтар бойынша бірнеше студенттердің жан-жақты мәлімдемелері тыңдалып, басқа студенттердің жауаптарымен толықтырылады, соңынан оқытушы қорытындылайды.

Семинар-дискуссия, немесе семинар-диспут қандай да болмасын проблеманы ұжымдық талқылау және шешу үшін семинарға қатысушылардың диалогтық сөйлесу мүмкіндігін білдіреді. Талқылау үшін оқытылатын пәннің ең өзекті мәселелері таңдалынады. Участникі Дискуссияға қатысушылар өз ойларын нақты құруға, өз пікірлерін ұстап тұруға, сын пікірлерге дәлелді түрде қарсы тұруға үйренеді. Семинар сабақтарының ең тиімді нысаны қатысушылардың сәйкес орналасуы қағидасындағы «дөңгелек үстел». Осыған байланысты диалог арқылы дискуссия тақырыбын бірігіп өрбіту үшін, студенттерді қарым-қатынас, өзара әрекет мәдениетіне үйрету қажет.

Семинардың аралас нысаны баяндамаларды талқылау, қатысушылардың еркін сөйлеуі, жоспарланған дискуссиялар түрінде өтеді.

Студенттердің семинарға дайындалуына педогогикалық жетекшілік ету оқытушының баяндамалардың жоспарын құруға көмектесуінен, әдеби қайнар көздерді конспектілеуге үйретуден, рефераттар мен баяндамалардың мәтінін дұрыс рәсімдеуге, өзіндік жұмыс барысында туындаған сұрақтарға байланысты кеңес беруден көрінеді.

Қазіргі педагогикада келесі интерактивті әдістерді көрсетуге болады:

- Шығармашылық тапсырмалар;
- Шағын топтардағы жұмыс;
- Жаттықтырушы ойындар (рөлдік ойындар, имитациялар, іскерлік ойындар және білім беруші ойындар);
- Қоғамдық қорларды пайдалану (мамандарды шақыру, экскурсиялар);
- Әлеуметтік жобалар және оқудың өзге аудиториядан тыс әдістері (әлеуметтік жобалар, сайыс, радио және газеттер, фильмдер, спектакль, қойылымдар, көрмелер, көріністер, өлең және ертегі);
- Арнайы жаттығулар;
- Жаңа материалды зерттеу және бекіту (интерактивті дәріс, көрнекті құралдармен жұмыс жасау, видео және аудиоматериалдар қолдану, «оқушы оқытушының рөлінде», «әркім әркімді үйрету», мозаика, сұрақтарды пайдалану, соқрат диалогы);
- Күрделі және пікір талас сұрақтар мен мәселелерді көтеру («позиция таңдау (пікір шкаласы)», формула (позиция – дәлел – мысал – нәтиже), проективті техника, «Жалғыз – екеу – барлығы бірге», «Позицияны ауыстыру», «Карусель», «Телевизиялық ток-шоу стиліндегі пікір сайыс», дебаттар, симпозиум);
- Мәселелерді шешу («Ақылмандар сарабы», «Казустерді талдау», «Келіссөздер мен медиация», «Баспалдақ және кішкене жылан») және т.б.

Семинар сабақтарының тапсырмалары

1-МОДУЛЬ

1-тақырып. Қылмыстық процестің түсінігі және оның мәні

Түйін сөздер: қылмыстық іс жүргізу құқығы, қылмыстық процесс, қылмыстық процесс сатылары, қылмыстық-процестік функциялар, қылмыстық-процестік нысан, қылмыстық-процестік қарым-қатынастар, қылмыстық-процестік кепілдіктер.

Мақсаты: кәсіптік қызметте материалдық және қылмыстық-процестік құқықтың негізгі түсініктерін, қылмыстық-процестік қызметті реттеуші заң нормаларын дұрыс саралап, талдап, қолдану дағдыларын қалыптастыру.

Әдістемесі: тақырып бойынша өзекті мәселелерді пікір талас арқылы анықтау, көрнекті құралдармен жұмыс жасау, бейне және аудиоматериалдар қолдану; семинар тапсырмаларын орындау жолдарын, әдістерін талқылау.

Қылмыстық процестің (қылмыстық іс жүргізудің) және қылмыстық іс жүргізу құқығының (қылмыстық-процестік құқық) түсінігі, мәні және тағайындалуы Қылмыстық процестің жүйесі Қылмыстық процесс сатылары

Қылмыстық-процестік функциялардың түсінігі мен түрлері Қылмыстық- процестік қарым-қатынастар, олардың ерекшеліктері

Қылмыстық-процестік нысан

Қылмыстық процестің түрлері (типтері) Процестік кепілдіктер және олардың маңызы

Қылмыстық- процестік актілер

2-тақырып. Қылмыстық-процестік құқықтың қайнар көздері. Қылмыстық процестің міндеттері мен қағидаттары

Түйін сөздер: қылмыстық процесс, қылмыстық-процестік заңнамасы, қылмыстық процесс нормалары, қылмыстық процесс міндеттері, қылмыстық процесс қағидалары.

Мақсаты: сотқа дейінгі тергеп-тексеруді, жоғары қадағалауды, білікті заң көмегін көрсетуді, сот төрелігін жүргізуді реттеуші заң нормаларын, қылмыстық процесс міндеттері, қылмыстық процесс қағидаларын қолдану дағдыларын қалыптастыру.

Әдістемесі: Құқықтық актілерді сын пікірге сала отырып, күрделі, өзекті мәселелерді көтеру, талдау және шешу. Семинар тапсырмаларын орындау жолдарын, әдістерін талқылау.

Қылмыстық-процестік заңнамасы қылмыстық іс жүргізу құқығының қайнар көзі ретінде. Қылмыстық-процестік нормалар. Қылмыстық-процестік нормалардың ерекшеліктері. Қылмыстық процессуалдық нормалардың түрлері. Қылмыстық-процестік нормалардың құрылымы.

Қылмыстық-процестік заңның кеңістікте, уақыт тұрғысында қолданылуы. Қылмыстық-процестік заңның шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға қатысты қолданылуы.

Қылмыстық процестің міндеттері

Қылмыстық процесс қағидаларының мәні және маңызы. Қылмыстық процессқағидаларының жүйесі
Заңдылық қағидасы.

Сот төрелігін соттың ғана жүзеге асыруы.

Адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын сот арқылы қорғау. Жеке бастың абыройы мен қадір-қасиетін құрметтеу.

Жеке басқа қолсұғылмаушылық.

Қылмыстық істер бойынша іс жүргізу кезінде азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау.

Жеке өмірге қолсұғылмаушылық. Жазысқан хаттардың, телефон арқылы сөйлескен сөздердің, пошта, телеграф арқылы және өзге де хабарлардың құпиясы.

Тұрғынжайға қолсұғылмаушылық. Меншікке қолсұғылмаушылық.

Кінәсіздік презумпциясы.

Қайтадан соттауға және қылмыстық ізге түсуге жол бермеушілік. Сот төрелігін заң мен сот алдындағы теңдік негізінде жүзеге асыру. Судьялардың тәуелсіздігі.

Сот ісін жүргізуді тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы негізінде жүзеге асыру. Істің мән-жайларын жан-жақты, толық және объективті зерттеу.

Дәлелдемелерді ішкі сенім бойынша бағалау.

Күдіктінің, айыпталушының қорғалу құқығын қамтамасыз ету. Білікті заң көмегіне құқықты қамтамасыз ету.

Куәлік айғақтар беру міндетінен босату. Жариялылық.

Қылмыстық сот ісін жүргізу тілі.

Процестік әрекеттер мен шешімдерге шағым жасау бостандығы.

3-тақырып. Қылмыстық процесс қатысушылары ұғымы және оларды топтау. Қылмыстық процеске қатысатын мемлекеттік органдар мен адамдар

Түйін сөздер: Сот, прокурор, тергеу бөлімінің бастығы, анықтау органдары, тергеуші, анықтаушы, күдікті, айыпталушы, жәбірленуші, жеке айыптаушы, қорғаушы, азаматтық талапкер, азаматтық жауапкер.

Мақсаты: сотқа дейінгі тергеп-тексеруді, жоғары қадағалауды, білікті заң көмегін көрсетуді, сот төрелігін жүргізуді реттеуші заң нормаларын қолданып, аталған салаларда кәсіби қызметті атқару дағдыларын қалыптастыру.

Әдістемесі: Жаттықтырушы ойындар (рөлдік ойындар, имитациялар, іскерлік ойындар және білім беруші ойындар) сияқты интерактивті әдістерді қолдану. Семинар тапсырмаларын орындау жолдарын, әдістерін талқылау.

Қылмыстық процесс қатысушыларының түсінігі, олардың классификациясы. Қылмыстық іс жүргізуді жүзеге асырушы мемлекеттік органдар мен лауазымиелері. Сот - сот әділдігін жүзеге асырушы орган ретінде. Қылмыстық істі қараудағы сот құрамы. Соттың өкілеттігі. Судья. Тергеу судьясының өкілеттіктері. Іс бойынша төрағалық етуші.

Қылмыстық қудалау органдары. Қылмыстық процестегі тараптар, айыптау және қорғау тараптары. Прокурор, қылмыстық процестегі оның міндеттері және құзыреті.

Тергеуші, оның процестік жағдайы. Тергеушінің процестік дербестігі. Тергеу бөлімінің бастығы және оның процестік жағдайы.

Анықтау органдары. Анықтау органдарының қылмыстық іс жүргізу барысындағы өкілеттігі. Анықтаушы және оның процестік жағдайы. Анықтау органының бастығы және оның процестік жағдайы.

Қылмыстық процестегі мүдделі тұлғалар. Күдікті, оның құқықтары мен міндеттері. Айыпталушы және оның процестік жағдайы. Жәбірленуші, оның құқықтары мен міндеттері. Жеке айыптаушы, оның процестік жағдайы. Азаматтық талапкер және азаматтық жауапкер, олардың құқықтары мен міндеттері.

Қорғаушы. Қорғаушы бола алатын тұлғалар. Қылмыстық іс жүргізуге қорғаушының қатысуы, оның құқықтары мен міндеттері. Қорғаушының міндетті түрде қатысу жағдайлары. Қорғаушыдан бас тарту. Қылмыстық процестегі өкілдер мен заңды өкілдер.

Куә. Сарапшы. Маман. Аудармашы. Куәгерлер. Сот мәжілісінің хатшысы. Сот приставы.

4-тақырып. Қылмыстық процеске қатысу мүмкіндігін болғызбайтын мән- жайлар. Қарсылық білдіру. Өтінішхаттар. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың әрекеттері(әрекетсіздігі) мен шешімдеріне шағым жасау

Түйін сөздер: қылмыстық процеске қатысу, қатысу мүмкіндігін болғызбайтын мән-жайлар, қарсылық білдіру, қылмыстық процес, қылмыстық процес қатысушылары, қауіпсіздік шаралары, өтінішхаттар, қылмыстық іс бойынша іс жүргізу, лауазымды адамдар, шағым жасау.

Мақсаты: қылмыстық процеске пайда болатын құқықтық қатынастарды, қылмыстық процеске қатысу мүмкіндігін болғызбайтын мән-жайларды, қарсылық білдіру мәселелерін шешу, қылмыстық процеске қатысатын адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша шешім қабылдау, құжаттар жасау құзыретін қалыптастыру қабілетін қалыптастыру.

Әдістемесі: әлеуметтік жобалар және оқудың өзге аудиториядан тыс әдістері (әлеуметтік жобалар, сайыс, радио және газеттер, фильмдер). Семинар тапсырмаларын орындау жолдарын, әдістерін талқылау.

Қылмыстық процеске қатысу мүмкіндігін болғызбайтын мән-жайлар.

Қарсылық білдіру және қылмыстық процеске қатысудан шеттетуге туралы өтінішхаттар мен оған қатысудан босату.

Қарсылық білдіру негіздері мен тәртібі. Судьяға қарсылық білдіру.

Прокурорға қарсылық білдіру.

Тергеушіге және анықтаушыға қарсылық білдіру. Куәгерге қарсылық білдіру

Сот отырысының хатшысына және сот приставына қарсылық білдіру.

Аудармашыға және маманға қарсылық білдіру.

Сарапшыға қарсылық білдіру. Қорғаушыны, жәбірленушінің (жекешайыптаушының), азаматтық талапкердің немесе азаматтық жауапкердің өкілін қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысудан шеттету.

Қылмыстық процеске қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету Қылмыстық процеске қауіпсіздікті қамтамасыз ету талабы қолданылатын құқықтық қатынастардың субъектілері Қауіпсіздікті қамтамасыз ету шаралары

Қылмыстық процеске өтінішхаттардың түсінігі және түрлері. Қылмыстық процеске қатысушылардың өтінішхаттарын қараудың міндеттілігі

Қылмыстық процесі жүргізуші сот және лауазымды адамдардың әрекеттері мен шешімдеріне шағым жасаудың түсінігі және маңызы

Ұстап алынған немесе күзетпен ұсталатын адамдардың шағым жолдау тәртібі. Шағымдарды берудің мерзімдері. Шағым берілуіне байланысты шешімнің орындалуын тоқтата тұру. Шағымдарды қараудың жалпы тәртібі

Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамдардың, прокурордың әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) және шешімдеріне шағымдарды қарау тәртібі

Прокурордың, қылмыстық қудалау органдарының әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) және шешімдеріне жасалған шағымдарды сотта қарау тәртібі

Тергеу судьясының қаулыларына шағым жасау, наразылық білдіру Соттың үкіміне, қаулыларына шағымдар, наразылықтар

5-тақырып. Қылмыстық процескегі дәлелдемелер теориясының негізгі ережелері. Қылмыстық процесік дәлелдеудің негіздері

Түйін сөздер: қылмыстық процескегі дәлелдемелер, дәлелдеме құқығы, дәлелдемелер қайнар көздері, дәлелдемелердің белгілері, қылмыстық процескегі дәлелдеу, дәлелдеу пәні, дәлелдеу шегі, дәлелдеу процесі.

Мақсаты: сотқа дейінгі тергеп-тексеру, жоғары қадағалау, білікті заң көмегін көрсету, сот төрелігін жүргізу барысында процесік әрекеттер жүргізу арқылы дәлелдемелердің әрбір түрін ала білу құзыретін қалыптастыру.

Әдістемесі: интерактивті дәріс, көрнекті құралдармен жұмыс жасау, бейне және аудиоматериалдар қолдану.

Қылмыстық процескегі дәлелдемелер теориясының түсінігі және мазмұны Қылмыстық процескегі дәлелдемелердің түсінігі және маңызы.

Дәлелдемелердің қайнар көздерінің түсінігі мен түрлері

Куә мен жәбірленушінің айғақтары. Куә мен жәбірленушінің айғақтарын бағалау ерекшеліктері.

Күдіктінің айғағы. Күдіктінің айғағының заты. Айыпталушының айғағы. Айыпталушының айғағының заты.

Айыпталушының айғақтарының түрлері. Күдікті мен айыпталушының айғақтарын бағалау ерекшеліктері.

Сарапшының қорытындысы.

Сараптама тағайындау негіздері. Сараптаманы міндетті түрде тағайындау жағдайлары. Сараптама түрлері. Бастапқы, қосымша, қайта, комиссиялық және кешенді сараптамалар. Сарапшының қорытындысының түрлері. Сарапшының айғағы дәлелдемелердің қайнар көзі ретінде.

Маманның қорытындысы және айғақтары дәлелдемелердің қайнар көзі ретінде. Заттай дәлелдемелер. Заттай дәлелдемелердің түсінігі, түрлері және маңызы. Заттай дәлелдемелердің тағдыры және оларды сақтау тәртібі.

Процестік әрекеттердің хаттамалары – дәлелдемелердің қайнар көзі ретінде. Тергеу және сот әрекеттерінің хаттамалары.

Құжаттар дәлелдемелердің қайнар көзі ретінде. Дәлелдемелер ретінде ол берілмейтін нақты деректер.

Қылмыстық процестегі дәлелдеу затының түсінігі.

Дәлелдеу процесінің түсінігі және элементтері. Дәлелдемелерді жинау және дәлелдемелерді жинаудың әдістері. Дәлелдемелерді бекіту. Дәлелдемелерді зерттеудің мазмұны және дәлелдемелерді зерттеулің әдістері. Дәлелдемелерді бағалау. Дәлелдеу міндеті. Дәлелдеу процесіндегі ғылыми-техникалық құралдар. Преюдиция.

Қылмыстық іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайлар мен қылмыстық іс бойынша маңызы бар мән-жайлар түсініктерінің ара қатынасы. Қылмыстық іс бойынша дәлелдеуге жататын мән- жайлардың жүйесі мен мазмұны. Жасы кәмелетке толмағандардың істері бойынша анықталуға тиіс мән-жайлар.

Дәлелдемелерсіз анықталатын мән-жайлар. Дәлелдеу шегі.

Дәлелдемелердің белгілері. Дәлелдемелердің іске қатыстылығы және жарамдылығы.

Дәлелдемелердің дұрыстығы және жеткіліктілігі. Преюдиция

6-тақырып. Қылмыстық-процестік мәжбүрлеу шаралары. Күдіктіні ұстап алу

Түйін сөздер: процестік мәжбүрлеу шаралары, күдіктіні ұстап алу, жеткізу, процестік мәжбүрлеу шаралары, бұлтартпау шаралары, өзге де процестік мәжбүрлеу шаралары, тергеу судьясының санкциясы.

Мақсаты: қылмыстық процесте күдіктіні ұстап алу, бұлтартпау шараларын, өзге де процестік мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша процестік әрекеттерді жасау, құжаттарды толтыру дағдысын қалыптастыру.

Әдістемесі: интерактивті дәріс, көрнекті құралдармен жұмыс жасау, видео және аудиоматериалдар қолдану. Семинар тапсырмаларын орындау жолдарын, әдістерін талқылау.

Қылмыстық- процестік мәжбүрлеу шараларының түсінігі, маңызы және түрлері. Күдіктіні ұстаудың түсінігі, негіздері және шарттары, ұстаудың процестік тәртібі.

Азаматтардың қылмыс жасаған адамдарды ұстауға құқығы. Ұсталғанадамды жеке тінту.

Күдікті ретінде ұсталған адамды босатудың негіздері және тәртібі. Жеткізу.

Бұлтартпау шараларының түсінігі және бұлтартпау шараларын қолданудың негіздері. Бұлтартпау шараларының түрлері.

Ешқайда кетпеу және тиісті мінез-құлық туралы қолхат, оны қолданудың тәртібі. Жеке кепілгерлік, оны қолданудың тәртібі.

Әскери қызметшіні әскери бөлім қолбасшылығының байқауда ұстауы, оны қолданудың тәртібі.

Кәмелетке толмаған адамды қамауда ұстауға беру, оны қолданудың тәртібі. Кепіл, оны қолданудың тәртібі.

Үйқамақ, оны қолданудың тәртібі.

Күзетпен ұстау, оны қолданудың тәртібі. Күзетпен ұстау мерзімдері және оны ұзарту тәртібі.

Бұлтартпау шарасының күшін жою немесе өзгерту.

Өзге де процестік мәжбүрлеу шаралары және оларды қолдануға негіздер

Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамға және сотқа келу туралы міндеттеме. Күштеп әкелу, оны қолданудың тәртібі.

Лауазымынан уақытша шеттету, оны қолданудың тәртібі. Ақшалай өндіріп алу, оны қолданудың тәртібі

Мүлікке тыйым салу, оны қолданудың тәртібі. Мүлікке тыйым салуды санкциялау тәртібі

Тергеу судьясының мүлікке тыйым салуды санкциялау не санкциялаудан бастарту туралы қаулысына наразылық білдіру және шағым жасау

Жақындауға тыйым салу, оны қолданудың тәртібі

7-тақырып. Қылмыстық процесте шешілетін мүліктік мәселелердің түсінігі, шарттары және түрлері. Ақтау. Қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз әрекеттерімен келтірілген зиянды өтеу

Түйін сөздер: ақтау, қылмыстық процесті жүргізетін орган, мүліктік зиян, моральдық зиян, азаматтық талап, азаматтық талапкер, азаматтық жауапкер.

Мақсаты: ақтауға қатысты мәселелерді шешуге, қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз әрекеттерін алдын алуға байланысты қылмыстық-процестік құқық нормаларын және оларды қолдану практикасын жетілдіруге бағытталған ұсыныстар әзірлеу құзыретін қалыптастыру.

Әдістемесі: тақырып бойынша өзекті мәселелерді пікір талас арқылы анықтау, көрнекті құралдармен жұмыс жасау, бейне және аудиоматериалдар қолдану; семинар тапсырмаларын орындау жолдарын, әдістерін талқылау.

Қылмыстық процесте шешілетін мүліктік мәселелердің түсінігі, шарттары және түрлері

Қылмыстық процестегі ақтаудың түсінігі және маңызы. Ақталуға құқықтың пайда болу негіздері мен шарттары. Ақталушының құқықтарын қалпына келтіру шегі және шешім қабылдау тәртібі

Күдікті, айыпталушы, сотталушы ретінде тартылған адамды ақтау. Қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз әрекеттері салдарынан келтірілген зиянды өтеткізуге құқығы бар адамдар. Зиянды өтеткізу құқығы және талап қою мерзімдері

Мүліктік зиянды өтеу

Моральдық зиянның салдарын жою

Қылмыстық процесте азаматтық талаптың түсінігі, маңызы және қарастырылу тәртібі Залалды өтеудің негіздері, шарттары, көлемі және тәсілі туралы қағидаларды қолдану Талап арызды қайтару, талап қоюдан бас тарту

Азаматтық талап қою бойынша шешімдер

Азаматтық талап қоюды қамтамасыз ету. Соттың үкімін және қаулысына азаматтық талап қою бөлігінде орындау

8-тақырып. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу. Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталуы. Сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізудің жалпы шарттары

Түйін сөздер: сотқа дейінгі тергеп-тексеру, Сотқа дейінгі тергеп-тексеру нысандары, анықтау нысанында және хаттамалық нысанда жүргізілетін сотқа дейінгі тергеп-тексеру.

Мақсаты: студенттердің қылмыстық процесте сотқа дейінгі тергеп-тексеру нысандары, анықтау нысанында және хаттамалық нысанда жүргізілетін сотқа дейінгі тергеп-тексеру бойынша мағлұмат алуын қамтамасыз ету.

Тергеулік. Сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізілетін жер; Сотқа дейінгі тергеп-тексеру нысандары;

Сотқа дейінгі жеделдетілген тергеп-тексеру;

Анықтау нысанында және хаттамалық нысанда жүргізілетін сотқа дейінгі тергеп-тексеру; Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің мерзімі;

Прокурордың сотқа дейінгі тергеп-тексеру барысындағы өкілеттіктері; Тергеу, жедел-тергеу тобының сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізуі; Сотқа дейінгі тергеп-тексеру барысында шығарылатын қаулылар; Адамды күдікті деп тану туралы жариялау;

Күдіктінің іс-әрекетінің саралануын айқындау; Күдіктінің іс-әрекетін саралау туралы қаулы.

9-тақырып. Тергеу әрекеттері.

Түйін сөздер: тергеу әрекеттері, жауап алу, эксгумация, куәландыру, сараптама тағайындау

Мақсаты: қылмыстық істер бойынша өндіріс жүргізу, қылмыстық ізге түсу органдары мен соттың қызметінің мазмұны мен нысандарын білу.

Тергеу әрекеттерінің түсінігі, түрлері және оларды жүргізудің жалпы ережелері Адамды күдікті деп тану және күдіктінің іс-әрекетінің саралануын айқындау Жауап алу және беттестіру

Қарап-тексеру, куәландыру

Эксгумация. Эксгумациялау үшін негіздер Тану үшін көрсету тәртібі

Тінту мен алуды жүргізу тәртібі

Айғақтарды сол жерде тексеру және нақтылау. Тергеу эксперименті Үлгілерді алудың негіздері

Сот сараптамасы.

Жасырын тергеу әрекеттерінің түрлері.

10-тақырып. Айыптау актісін жасау және қылмыстық істі прокурорға жіберу

Түйін сөздер: Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді тоқтату, айыптау актісін жасау, айыпталушыны сотқа беру және қылмыстық істі сотқа жіберу

Мақсаты: айыптау актісін жасау, талдау және айыпталушыны сотқа беру және қылмыстық істі сотқа жіберу бойынша мағлұмат беру.

Айыптау актісін жасау және айыптау актісінің процестік маңызы

Айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық істі зерделеу кезінде прокурор шешетін мәселелер Айыпталушыны сотқа беру және қылмыстық істі сотқа жіберудің мәні, міндеттері

11-тақырып. Қылмыстық істердің соттылығы. Басты сот талқылауын тағайындау

Түйін сөздер: қылмыстық істердің соттылығы, басты сот талқылауының жалпы шарттары, басты сот талқылауының хаттамасы, басты сот талқылауы, дайындық бөлімі, сот тергеуі, сот жарыссөзі, сотталушының соңғы сөзі, үкім шығару

Мақсаты: студенттердің қылмыстық процесте қылмыстық істердің соттылығы, басты сот талқылауының жалпы шарттары бойынша мағлұмат алуын қамтамасыз ету.

Соттылықтың түсінігі, қылмыстық істерді дұрыс шешудегі маңызы, соттылықтың белгілері Істі соттылығы бойынша жіберу. Соттылыққа байланысты дауларды шешу

Басты сот талқылауын тағайындау сатысының түсінігі және маңызы

Сотқа келіп түскен іс бойынша шешімдерді қабылдаудың тәртібі мен мерзімі Басты сот талқылауын тағайындаудың нысандары

Алдын ала тындау жүргізу

Басты сот талқылауын тағайындау сатысында қабылданатын шешімдер

Басты сот талқылау сатысының мәні, маңызы және міндеттері Басты сот талқылауының жалпы шарттары

Басты сот талқылауының құрылымы

Қазақстан Республикасының атынан үкім шығару Сот үкім шығарумен бір мезгілде шешетін мәселелер

Жекеше айыптауды қозғау;

Судьяның жекеше айыптау ісі бойынша сот талқылауы басталғанға дейінгі әрекеттері; Тараптардың бастамасы бойынша дәлелдемелерді ұсыну және жинау;

Жекеше айыптау ісін сот отырысында қарау; Жекеше айыптау ісі бойынша соттың шешімі; Жекеше айыптау ісі бойынша істі тоқтату.

12-тақырып. Соттың үкімдері мен қаулыларын апелляциялық тәртіппен қайта қарау

Түйін сөздер: Үкімге, қаулыға апелляциялық шағым жасау, наразылық білдіру құқығы, апелляциялық тәртіппен қаралуға жататын сот актілері, соттың үкімдеріне, қаулыларына кассациялық тәртіппен шағым жасаудың, наразылық білдірудің жалпы шарттары

Мақсаты: студенттердің қылмыстық процесте үкімге, қаулыға апелляциялық шағым жасау, наразылық білдіру құқығы, апелляциялық тәртіппен қаралуға жататын сот актілері, соттың үкімдеріне, қаулыларына кассациялық тәртіппен шағым жасаудың, наразылық білдірудің жалпы шарттары бойынша мағлұмат алуын қамтамасыз ету.

Заңды күшіне енген сот үкімдері мен қаулыларын апелляциялық тәртіппен қайта қарау сатысының мәні және міндеттері;

Заңды күшіне енген үкімдерге, қаулыларға берілген апелляциялық (жекеше) шағымдарды, наразылықтарды қарайтын соттар;

Заңды күшіне енген сот үкімдері мен қаулыларын апелляциялық тәртіппен қайта қарау негіздері, мерзімдері;

Апелляциялық (жекеше) шағымдар, наразылықтар келтіру тәртібі; Апелляциялық саты қабылдайтын шешімдер;

Апелляциялық үкімнің, қаулының мазмұны.

13 -тақырып. Соттың үкімдері мен қаулыларын орындау

Түйін сөздер: Үкімнің заңды күшіне енуі және оны орындауға енгізу, соттың үкімдері мен қаулыларын орындау

Мақсаты: студенттердің қылмыстық процесте соттың үкімдері мен қаулыларын орындаудың ережелері бойынша мағлұмат алуын қамтамасыз ету.

Сот қаулысының заңды күшіне енуі және оны орындауға енгізу; Соттың үкімін, қаулысын орындауға енгізу тәртібі;

Үкімнің орындалуын кейінге қалдыру;

Үкімді орындау кезінде соттың қарауына жататын мәселелер; Үкімді орындауға байланысты мәселелерді шешетін соттар; Үкімді орындауға байланысты мәселелерді шешу тәртібі.

14-тақырып. СОТТЫҢ ЗАҢДЫ КҮШІНЕ ЕНГЕН ШЕШІМДЕРІН ҚАЙТА ҚАРАУ ЖӨНІНДЕ ІС ЖҮРГІЗУ.

Түйін сөздер: кассациялық тәртібімен істі қайта қарау, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша істі қайта қарау

Мақсаты: студенттердің қылмыстық процесте заңды күшіне енген сот үкімдері мен қаулыларын сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау негіздері бойынша мағлұмат алуын қамтамасыз ету.

Сот актілерін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының кассациялық тәртіппен қайта қараудың мәні және маңызы

Заңды күшіне енген сот үкімдері мен қаулыларын кассациялық тәртіппен қайта қарау негіздері, мерзімдері

Істі кассациялық сатыда қараудың тәртібі, кассациялық сатыдағы соттың шешімдері

Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта бастаудың түсінігі, мәні және міндеттері

Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қайта бастаудың негіздері, мерзімдері Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қозғау тәртібі

Соттың іс бойынша іс жүргізуді жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта бастау туралы өтінішхаттарды қарау тәртібі

15 -тақырып. Ерекше іс жүргізу

Түйін сөздер: Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша іс жүргізу үшін негіздер, қылмыстық теріс қылықтар, кәмелетке толмаған күдікті, айыпталушы

Мақсаты: студенттердің қылмыстық процесте медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша іс жүргізу, қылмыстық теріс қылықтар, кәмелетке толмаған күдікті, айыпталушы бойынша мағлұмат алуын қамтамасыз ету.

Есі дұрыс емес адамдарға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша іс жүргізу үшін негіздер;

Дәлелденуге жататын мән-жайлар;

Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібі;

Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша анықталуға жататын мән-жайлар

Қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша іс жүргізу ерекшеліктері Хаттамалық нысан
Процестік келісім жасалған кезде сотқа дейінгі тергеп-тексеру;
Кінәні мойындау туралы мәміле нысанында процестік келісім жасасу тәртібі; Ынтымақтастық туралы процестік келісім;

Бұйрықтық іс жүргізуді қолдану негіздері.

Істер бойынша алқабилердің қатысуымен іс жүргізу тәртібі;

Істердің алқабилер қатысатын сотқа соттылығы. Алқабилер қатысатын сот құрамы; Алқабилердің сот талқылауына қатысуының жалпы шарттары;

Алқабилер қатысатын соттың істі талқылау ерекшеліктері.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Ұсынылатын нормативтік құқықтық актілер:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы: Республикалық референдумда 1995 жылы 30-тамызда қабылданды. ҚР-ның Парламентінің Жаршысы. – 1996. - №4. – 217 б.

2. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ

// Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы, 2014 ж., №№ 15-I, 15-II, 88-құжат;

3. Құқық қорғау қызметі туралы Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы № 380-IV Заңы. Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы, 2011 ж., № 1 (2578), 4-құжат;

4. “Қазақстан Республикасының Прокуратурасы туралы 30.06.2017 ж. заңы // <http://adilet.zan.kz>

5. “Адвокаттық қызмет туралы Қазақстан Республикасының 5.07.2018 ж. Заңы // <http://adilet.zan.kz>

Ұсынылатын оқулықтар мен арнайы ғылыми әдебиеттер:

Негізгі әдебиет:

1. Нұрмашев Ү. Ахапов К. Қылмыстық іс жүргізу құқығы. Алматы: Жеті жарғы, 2015. – 300 с.

2. Когомов М.Ч. Комментарий к УПК РК. – Алматы: «Жеті Жарғы», 2015. – 352 с.

3. Уголовно-процессуальное право Республики Казахстан. Общая и особенная часть : учебник / Под ред. проф. К. Ж. Капсалямова . - 2-е изд., перераб. и доп. . - Алматы : ADAL КИТАП, 2023. - 737 с.

4. Уголовно-процессуальное право Республики Казахстан. Часть Общая. Книга 1. / Под общ. ред. д.ю.н., проф. Берсугуровой Л.Ш., д.ю.н., проф. Джансараевой Р.Е. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 275 с.

5. Уголовный процесс: учебник / А.В.Смирнов, К.Б.Калиновский; под общ. ред. А.В.Смирнова. Вступит. статья В.Д.Зорькина. 8-е изд., перераб. М.: Норма: ИНФРА-М, 2020. 784 с.

Қосымша әдебиет:

Уголовно-процессуальное право. Видеолекции// <https://www.youtube.com/watch?v=7mqXeMbdBg4>

Единое окно доступа к информационным ресурсам //

<http://window.edu.ru/catalog/pdf2txt/683/44683/21461> **Онлайн қолжетімді:** Қосымша оқу материалы – дәрістер тезисы, сонымен қатар үй жұмысы, жобалар, СӨЖ орындау үшін қажетті оқу-методологиялық материал univer.kaznu.kz желісінде ПОӘК бөлімінде қолжетімді болады. (Сонымен қатар пән тақырыбы бойынша МОӘК курсының ұғыну ұсынылады).